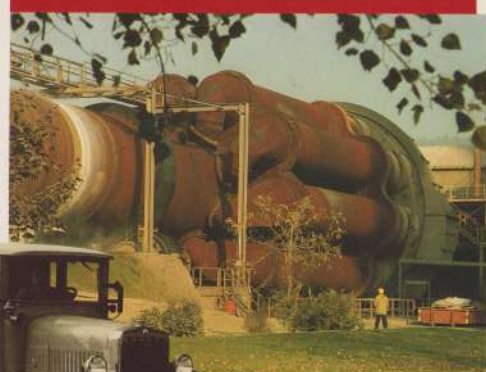
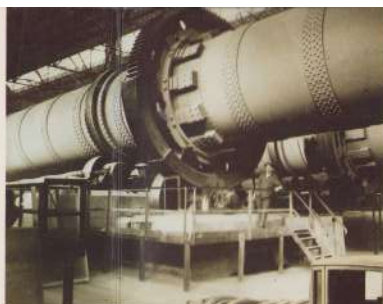

Eerste Nederlandse Cement Industrie
dat weten we tegenwoordig!

ENCI

1926-1986
60 jaar jong

ENCI

Publi design, Maastricht

Extra editie ENCI-Schakels
september 1986

ENCI van vroeger tot nu

60 jaar ENCI, een jubileum!
Hierbij hoort meestal een terugblik die
uiteraard verder reikt dan 60 jaar...

Geschiedenis

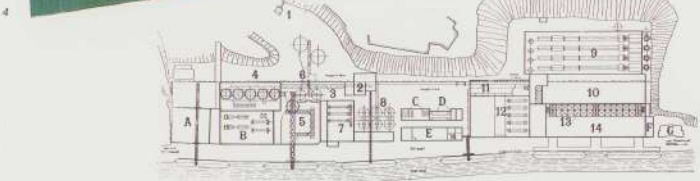
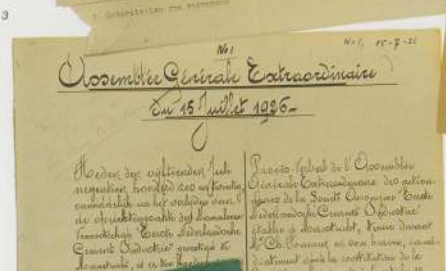
In 1870 ondernam de houthandelaar Elierius Hermanus Roggenkamp uit Delft 'n eerste poging een cementindustrie in Nederland van de grond te krijgen. Hij stelde toen: "Is er in Limburg goed krijt voor het maken van cement?" Een antwoord hierop werd nooit gegeven. In de Eerste Wereldoorlog ervoer het neutrale Nederland pijnlijker dan ooit het gemis van een eigen cementindustrie. België en Duitsland waren als leveranciers uitgeschakeld. Lopende bouwcontracten werden geannuleerd. Opnieuw bekeek de Rijksopsporingsdienst voor Delfstoffen de exploitatie-kanalen voor een cementindustrie. Een Belgisch-Nederlandse groep wilde in de omgeving van Maastricht een portland-cementfabriek vestigen. De grondstoffen konden goedkoop uit de omgeving worden betrokken. Ook was krijt uit de omgeving van Visé — en wellicht later uit Limburg zelf — beschikbaar.

De beginjaren van de fabriek. De mergelwinning wordt meteen groots aangepakt. Duidelijk zichtbaar is boerderij en ruïne Lichtenberg.

De cementbehoefte van Nederland was begroot op 300.000 ton met nog eens zo'n 70.000 ton voor export naar Nederlands-Indië. Samen voldoende voor de bouw van een moderne cementfabriek. Het bleef bij plannen maken. In 1920 stelden de firmanten Kalker en Visser uit Amsterdam, belangrijke importeurs van Belgisch cement, voor om een cementfabriek bij Maastricht tot ontwikkeling te brengen. Een zelfde idee had ook de Nederlandse professor Van der Kloes in 1916 gelanceerd. Het meest ambitieuze project uit deze episode was van de bouwkundig en technisch adviseur Mart J. Stam uit Wormerveer. Zijn rapport adviseerde de vestiging van een cementfabriek achter de Hollandse Waterlinie. Terreinen werden bekeken in Amsterdam, Nieuwendam, Velzen en in Utrecht. De grondstoffen zouden dan Maastrichtse mergel moeten zijn. Ook dit plan kwam niet van de grond omdat het kapitaal ontbrak.

Cement bleef de gemoederen bezig houden. Pogingen van de Maastrichtse Kamer van Koophandel en van de N.V. Kalkmergel Mij Sint Pieter om met Frans kapitaal een onderneming op te richten stierven een geruisloze dood. In 1924 hield de Maastrichtse industrieel ir. P.W.H. Regout een pleidooi voor een ruimere exploitatie van de Limburgse bodemschatten, waaronder prima grondstoffen voor de vervaardiging van cement. In datzelfde jaar begon de N.V. Kalkmergel Mij Sint Pieter onderhandelingen met Belgische en Duitse groepen over de verkoop van haar kalkgroeve en terreinen. Daarvoor had de Belgische cementindustrieel, Martin A.J. Verbeeck, samen met oud-minister van Waterstaat M.C.F. Bongaerts, contacten gelegd voor de stichting van een Belgisch-Nederlandse cementfabriek bij Maastricht. De Belgische cementfabrieken "La Bonne Espérance" te Turnhout en de "Fabrique de Ciment et Briqueteries" te Ravello zouden de Belgische kapitaalverschaffers zijn. De Nederlandse deelnemers evenals de Nederlandse regering lieten het echter weer afweten tot grote teleurstelling van de heer Bongaerts. Hij zei daarover: "De tijden zijn er niet meer naar om op de ingeslagen weg thans nog in Zuid-Limburg tot cementfabrikage te geraken". De heer Verbeeck liet zich echter niet uit het veld slaan. Hij had een "financieel" alternatief achter de hand. De stichting van de geplande cementfabriek zou in samenwerking met enkele buitenlandse partners tot stand kunnen komen. Deze buitenlandse partners, die het risico gingen dragen, waren de S.A. Cimenteries et Briqueteries Réunies (CBR) te Antwerpen, de S.A. Fabrique Argovienne de Ciment Portland te Holderbank-Wildegg in Zwitserland en de Société Générale de Ciment et de Matériaux (Gecima) S.A. uit Brussel.

- De nummering der diverse afdelingen is volgens de rechte gang der fabriek:
1. Mengelruimte met kleine bevoorradingen	8. Roestoven
2. Mengelruimte	9. Druiven
3. Transportband voor gebakken poel	10. Elektrische schied 1000 ton
4. Sikkage	11. Opgesloten met bevoorrading
5. Opgesloten met bevoorrading	12. Cementoven
6. Bevoorrading	13. Cementoven, schied 1500 ton
7. Papieroven	14. Voedingstoel met bevoorrading
- Bijzondere afdelingen:
15. Opgesloten met bevoorrading	16. Opgesloten met bevoorrading
17. Opgesloten met bevoorrading	18. Opgesloten met bevoorrading
19. Opgesloten met bevoorrading	20. Opgesloten met bevoorrading
21. Opgesloten met bevoorrading	22. Opgesloten met bevoorrading
23. Opgesloten met bevoorrading	24. Opgesloten met bevoorrading
25. Opgesloten met bevoorrading	26. Opgesloten met bevoorrading
27. Opgesloten met bevoorrading	28. Opgesloten met bevoorrading
29. Opgesloten met bevoorrading	30. Opgesloten met bevoorrading
31. Opgesloten met bevoorrading	32. Opgesloten met bevoorrading
33. Opgesloten met bevoorrading	34. Opgesloten met bevoorrading
35. Opgesloten met bevoorrading	36. Opgesloten met bevoorrading
37. Opgesloten met bevoorrading	38. Opgesloten met bevoorrading
39. Opgesloten met bevoorrading	40. Opgesloten met bevoorrading
41. Opgesloten met bevoorrading	42. Opgesloten met bevoorrading
43. Opgesloten met bevoorrading	44. Opgesloten met bevoorrading
45. Opgesloten met bevoorrading	46. Opgesloten met bevoorrading
47. Opgesloten met bevoorrading	48. Opgesloten met bevoorrading
49. Opgesloten met bevoorrading	50. Opgesloten met bevoorrading
51. Opgesloten met bevoorrading	52. Opgesloten met bevoorrading
53. Opgesloten met bevoorrading	54. Opgesloten met bevoorrading
55. Opgesloten met bevoorrading	56. Opgesloten met bevoorrading
57. Opgesloten met bevoorrading	58. Opgesloten met bevoorrading
59. Opgesloten met bevoorrading	60. Opgesloten met bevoorrading
61. Opgesloten met bevoorrading	62. Opgesloten met bevoorrading
63. Opgesloten met bevoorrading	64. Opgesloten met bevoorrading
65. Opgesloten met bevoorrading	66. Opgesloten met bevoorrading
67. Opgesloten met bevoorrading	68. Opgesloten met bevoorrading
69. Opgesloten met bevoorrading	70. Opgesloten met bevoorrading
71. Opgesloten met bevoorrading	72. Opgesloten met bevoorrading
73. Opgesloten met bevoorrading	74. Opgesloten met bevoorrading
75. Opgesloten met bevoorrading	76. Opgesloten met bevoorrading
77. Opgesloten met bevoorrading	78. Opgesloten met bevoorrading
79. Opgesloten met bevoorrading	80. Opgesloten met bevoorrading
81. Opgesloten met bevoorrading	82. Opgesloten met bevoorrading
83. Opgesloten met bevoorrading	84. Opgesloten met bevoorrading
85. Opgesloten met bevoorrading	86. Opgesloten met bevoorrading
87. Opgesloten met bevoorrading	88. Opgesloten met bevoorrading
89. Opgesloten met bevoorrading	90. Opgesloten met bevoorrading
91. Opgesloten met bevoorrading	92. Opgesloten met bevoorrading
93. Opgesloten met bevoorrading	94. Opgesloten met bevoorrading
95. Opgesloten met bevoorrading	96. Opgesloten met bevoorrading
97. Opgesloten met bevoorrading	98. Opgesloten met bevoorrading
99. Opgesloten met bevoorrading	100. Opgesloten met bevoorrading

1. Een factuur van de Verenigde Nederlandsche Portland-Cementfabrieken te Vijlen-Vaals.
2. Oprichtingsakte van ENCI gepasseerd bij Notaris Haenen.
3. Op 18 juli 1926 vindt een buitengewone aandeelhoudersvergadering plaats.
4. De introductie van het hoogwaardige ENCI-elite cement laat niet lang op zich wachten.

Plattegrond van de fabriek in de beginjaren dertig.

Oprichting

Op 5 maart 1925 vroeg deze Belgisch-Zwitserse combinatie bij de gemeente Maastricht vergunning voor de bouw van een cementfabriek bij Sint-Pieter. Op 15 juli van hetzelfde jaar lag de vergunning gereed (5 maanden). Precies een jaar later, op 15 juli 1926, passeerde de Maastrichtse notaris Ch. Haenen de oprichtingsakte van de N.V. Eerste Nederlandsche Cement Industrie (ENCI). Een eerste mijlpaal op weg naar een moderne cementfabriek in Nederland. Bij een geprojecteerde capaciteit van 300.000 ton portlandcement per jaar, was zij meteen een der grootste en best geoutilleerde ondernemingen van Europa.

Bij de oprichting van ENCI waren ook betrokken Ernst Schmidheiny uit Heerbrugg in Zwitserland en Max Lepersonne uit Luik. Met Verbeeck vormden deze drie grootindustriëlen het eerste "Comité de Direction" van ENCI met als vierde lid de Maastrichtse industrieel ir. P.W.H. Regout, wonende in Huize Hoogenwerth in Heugem. Hij was hiervoor uitgenodigd door zijn Luikse studievriend Max Lepersonne, maar ook omdat zijn landgoed langs de Maas een struikelblok zou kunnen zijn voor de bouw van de cementfabriek. Wij citeren: "Het was omstreeks 1924, dat ik van het voorstel mededeling deed aan mijn vader. Het goed is tenslotte van jou, zo besloot hij, je moet nu zelf weten wat je doet. Terwijl ik nog aarzelde zei Schmidheiny: 'Ik blijf niet langer dralen. U doet met ons mee of u belt het ons en dan ga ik ergens anders'. Nadat de heren mij garantie gaven dat de minst mogelijke schade aan de omgeving zou worden veroorzaakt, besloot ik over mijn bezwaren heen te stappen en met de drie groepen in zee te gaan. Dat bovengenoemde groepen mij voor hun project benaderden was ook gelegen in het feit, dat ik als Maastrichtse industrieel veel invloed ten goede kon uitoefenen. Hetgeen tenslotte bij mij de doorslag gaf om samen te werken en mijn bemiddeling te verlenen. Bij het doen van de nodige stappen voor de vestiging van de cementfabriek was het feit, dat ik als industrieel en voorzitter van de Kamer van Koophandel dikwijls geconfronteerd was geworden met de noodzaak van een eigen cementindustrie in ons gewest en de daaruit voortvloeiende voordelen voor ons land in het algemeen en voor Maastricht in het bijzonder. Allerlei medewerking werd ons toegezegd, maar men bleek niet bereid om het risico van kapitaalinvestering in deze nieuwe industrie te nemen. De initiatiefnemers lieten zich echter niet ontmoedigen en besloten het risico alleen te dragen. Zo kwam de N.V. ENCI tot stand". (Vgl. ir. P.W.H. Regout in een vraaggesprek met prof. dr. J.F. ten Doeschate op 18 juni 1959).

Als na ontgraving van een deel van de Sint-Pietersberg voldoende ruimte was verkregen, kon in januari 1927 langs het kanaal Maastricht-Luik, onder leiding van dipl. ing. Walter Frey, de latere technisch directeur, met de bouw

van de fabriek worden begonnen. De eerste grote cementfabriek raderde haar voltooiing, als op 7 september 1928 de eerste van de 4 draaiovens (oven 2) in bedrijf werd gesteld. Voor de levering van elektriciteit zorgde de "Société Intercommunale d'Electricité" te Bressoux in België. De PLEM kon toen nog niet in de behoefte voorzien.

In het nieuwe bedrijf werkte voornamelijk Limburgse (Maastrichts) personeel. Zo'n 250 tot 300 werknemers in de eerste jaren. Voor de meeste functies, zeker op kantoor, werd kennis van Frans en Nederlands vereist, waarnaast voor sommigen ook Duits.

De benamingen van de functies waren in het algemeen Frans. Zo was er een chef de bureau, een employé comptable, een aide-comptable, een employé expéditeur en een employé "pour les besognes générales" (een duivelstoeijer). Voor de productie en het onderhoud werd een aantal "surveillants" aangewezen, benevens drie "cuisiers" (branders). Niettemin was Nederlands de voertaal. De fabriek draaide nu, maar de problemen waren daarmee niet van de baan. Men moest met de nieuwe inrichting ervaring opdoen; personeel moest worden aangeworven voor de vele gespecialiseerde beroepen die in een cementfabriek voorkwamen. Dank zij de aanwezigheid van Zwitsers en Belgen slaagde men hierin.

In de cementfabriek van CBR te Raevelds vond dan ook menig employé van ENCI tijdelijk een werkkring om opgeleid te worden.

De eerste jaren

Nog even terug in de historie. In het Zuidlimburgse Vijlen-Vaals ontgon sinds 1875 de firma Kalf, Van Rey en Scheins een krijt- of mergleformatie. Hieruit produceerde men een kleine hoeveelheid "natuurement", zo'n 80 ton per maand.

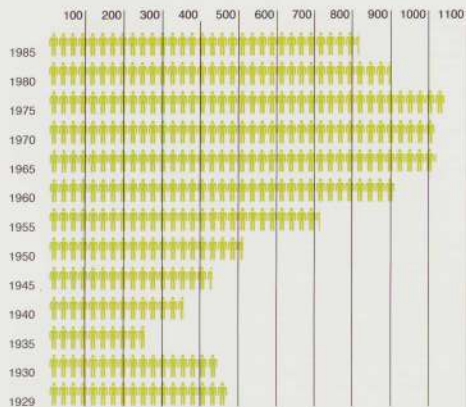
In 1897 werd deze fabriek uitgebreid met de oprichting van de N.V. Nederlandse Portland Cementfabriek (NPC). In 1907 werd dit bedrijf weer geliquideerd.

In 1910 nam de Limburgse industrieel Jan-Willem Hubertus Habets de kleine onderneming over en bracht het onder de oude naam opnieuw in productie. Het in bedrijf gestelde fabriekje was uitgerust met een draaioven van 26 meter lengte en een capaciteit van 40 ton per dag. Krijt uit Visé en klei uit Vaals werden voor een juiste regulering toegevoegd. Dit Limburgse portlandcement was in feite een "natuurement". Met een zorgvuldige homogenisering van de grondstof deden dergelijke "natuurementen" niet onder voor de doorgaans uit andere mengsels bereide portlandcementen.

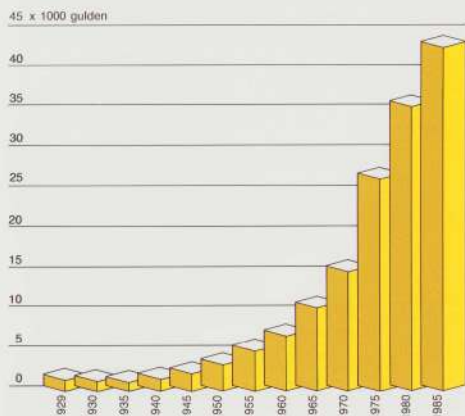
De productie bedroeg rond 8.000 ton per jaar, met een top in de Eerste Wereldoorlog van 15.000 ton. In 1921 werd deze cementfabriek gesloten. Toch kocht ENCI op 1 december 1927 het verlaten fabriekscomplex in Vijlen-Vaals.

Stempels uit de beginjaren van ENCI, die gebruikt zijn om cementsoort en plaats van herkomst aan te duiden.

Gemiddelde personeelssterkte vanaf 1929

Gemiddeld bruto CAO-jaarsalaris vanaf 1929

De geringe afzet voornamelijk in Duitsland, schaalde echter de verstandhouding met Belgische en Duitse cementfabrieken.

Het bedrijf werd stopgelegd. De Vlijsse Portlandcementfabriek doofde op 16 juni 1929 voorgoed het vuur. Vijen beschikte ook over een eigen centrale. Twee lancastine-ketels bereidden de stoom onder druk van 8 atmosfeer. Een van deze ketels staat nog opgesteld bij ENCI achter het hoofdkantoor en dient nu als luchtbuffervat.

Zoals reeds vermeld werd op 7 september 1928 oven 2 als eerste aangestoken. Een week later volgde oven 1. De 4 Polysius-ovens hadden een productiecapaciteit van 300.000 ton klinker per jaar. De eerste jaren waren moeilijke jaren. ENCI maakte, evenals de gehele Nederlandse industrie, rond 1931 en later een ernstige economische crisis door.

Twee loonsverlagingen (!) waren hier van het gevolg. Het aantal werknemers liep terug van ± 300 naar ± 200 man. In 1937-1938 kwam er herstel. Apparatuur werd verbeterd; de salarissen werden "recht" getrokken. De stroomlevering ging over naar de PLEM. Plannen voor uitbreiding werden ter hand genomen.

Wat de grondstoffenvoorziening betreft is zeker het volgende vermeldenswaard.

In de jaren 1932-1933 werd 1,5 miljoen ton mergel over een 7 km dubbelspoor vanaf Kanne aangevoerd. Men was toen bezig met het graven van het Albertkanaal. De verkoop van cement werd geregeld door het in 1928 opgerichte verkoopkantoor te Amsterdam. Met vooruitziende blik kwam ook de productie van het eerste "mergelarme" cement tot stand. In 1931 werd in samenwerking met de Kon. Ned. Hoogovens en Staalfabrieken te IJmuiden de CEMU opgericht. Uit hoogovensklinker en portlandklinker werd hoogoven cement vervaardigd. Het verkoopkantoor ging ook de verkoop van dit cement verzorgen. De naam werd veranderd in Verkoopassociatie ENCI-CEMU N.V.

De oorlogsjaren

Na de economische crisis kwam een ander gevaar de wereld bedreigen; de Tweede Wereldoorlog. In de fabriek werden voorzorgsmaatregelen genomen. De schuikelder achter kantoor Noord is er nog een bestaande getuigenis van.

Op 10 mei 1940 werden de ovens stilgelegd; op dat moment landden Duitse parachutisten achter de fabriek langs het Albertkanaal. Op 17 mei werd het werk hervat. Met alle haar ter beschikking staande middelen stond de directie klaar om deportatie van werknemers, armoede en honger in die oorlogsjaren tegen te gaan. Desondanks moesten 23 mannen in Duitse kampen of fabrieken gaan werken. Twee van hen verloren daar het leven. Twee ENCI-medewerkers sneuvelden bij de eerste oorlogshandelingen.

De plannen tot uitbreiding moesten worden opgeborgen. Toch ging men niet bij de pakken neerzitten. Men kan rustig stellen dat de eerste oorlogsjaren ook de startpunten waren van het sociale beleid van ENCI. Op een moment dat een rijks-kinderbijslagregeling nog niet bestond, werd een ENCI-kinderbijslagregeling ingevoerd.

In november 1940 kwam de eerste CAO tot stand. In 1941 werd de eerste fabriekscommissie ingesteld en werd begonnen met de bouw van een modern bad- en schatlokaal boven de verzending Noord.

De ENCI-sportvereniging werd opgericht en het eerste nummer van ENCI-Schakels verscheen. En dan 1942. Pensioenfondsen, voor die tijd een unicum, kwamen tot stand. De eerste ENCI-feestavond werd gehouden. De aanstelling van een personeelchef en een maatschappelijk werker werd een feit. Periodiek onderzoek op longziekten werd ingevoerd.

Uit het eerste verslag van de Raad van Directeuren.

Gedurende de oorlogsjaren krijgen de meeste medewerkers een "Bescheiding". Dat is een verklaring dat zij op een voor de Duitsers belangrijke fabriek werken en daarom gevrijwaard blijven voor uitzending naar Duitsland.

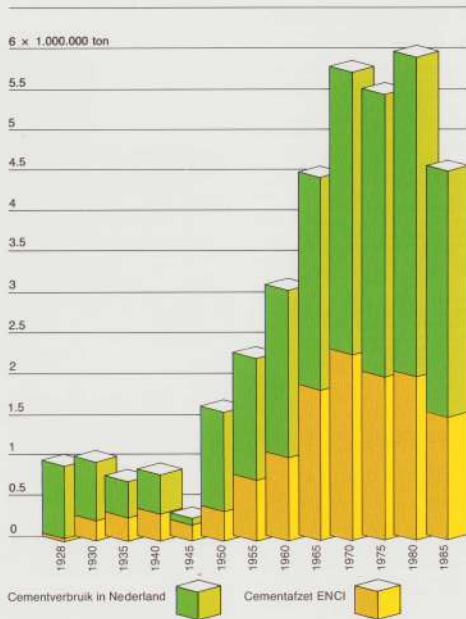
De kantine Noord komt in de eerste oorlogsjaren geroed; een teken dat ENCI ook op sociaal terrein bijzonder vooruitstrevend is. Een paar jaar geleden is deze kantine voorgoed gesloten.

De wederopbouw

In september 1944 werd Maastricht bevrijd. ENCI kreeg een belangrijke taak: de wederopbouw van Nederland. De vooroorlogse plannen tot uitbreiding waren tijdens de oorlog geheel omgewerkt. Een eerste aanzet werd gegeven met de oprichting van een eigen researchafdeling en de ingebruikneming van het nieuwe ENCI-emplacement aan de Boschpoort. Het was op 2 juli 1951 dat de eerste klinker uit oven 5 stroomde. Als sluitstuk van wat uitbreiding I werd genoemd, kon cementmolen 8 in 1954 in gebruik worden genomen. De cementbehoefte bleef stijgen en in 1955 werd een begin gemaakt met uitbreiding II. Oven 6 was daarbij het middelpunt. Op sociaal gebied werden goede vorderingen gemaakt. Een nieuw bad- en schattiklokaal in Zuid, een spaarregeling en een financierings-regeling voor eigen woningbezit waren de voornaamste. Ook in de laatste periode van de vijftiger jaren bleef ENCI vernieuwen en uitbreiden. De "delayeurs" werden vervangen door ruwvampmolens met een nieuwe mergelbreekinstallatie. "Silbupenschoommakers" werden overbodig. Drukketelwagens per spoor en tankwagens op de weg deden hun intrede. De spoortreintjes werden vervangen door groeve-auto's. De KENICA Verwerkings Maatschappij (KVM) werd een nieuwe deelneming van ENCI.

De zestiger jaren

Ook deze jaren kenmerkten zich door een geweldige uitbreiding van het productie-apparaat: de Hoogoven-cementfabriek, zelflossende tankschepen, ovens 7 en 8, nieuwe cementmolens, een nieuw hoofdkantoor en laboratorium en cementfabriek Rozenburg (ROBUR). Kortom, voor het eerst in de geschiedenis van ENCI werd de cementafzet meer dan 2.000.000 ton per jaar. Een nieuwe afgraafvergunning verzekerde de grondstoffenpositie van ENCI voor een 40-tal jaren. Parallel hiermede verliep de ontwikkeling van het sociale beleid. Een vijfdaagse werkweek werd ingevoerd. Met een plan waarbij de pensioenen voor alle werknemers gelijkelijk op 70% van het eindloon werd gebracht, liep ENCI voorop in de bedrijfspensioenen.

De zeventiger jaren

De jaren zeventig werden ingezet met een nieuw productie-record. In 1970 werd meer dan 2½ miljoen ton cement en klinker verzonden. Het aardgas deed zijn intrede, het kanaal Maastricht-Luik werd gedempt en tot Maastboulevard omgetoerd. ENCI bouwde een oven in Lixhe. Een onzekere grondstoffenvoorziening in Nederland lag hieraan ten grondslag. In november 1976 diende ENCI een aanvraag in voor winning van mergel op het Plateau van Margraten. Nu, tien jaar later, is er nog geen zekerheid voor de voorziening op lange termijn!

In het midden van de jaren zeventig veroorzaakte een olieboycot een enorme energiecrisis in de wereld. Voor ENCI had dit eveneens nare gevolgen. Het personeelsbestand moest door een noodzakelijke beperking van de productie-capaciteit worden ingekrompen, overigens zonder ontslagen. Nieuwe organisatie-structuren werden van kracht.

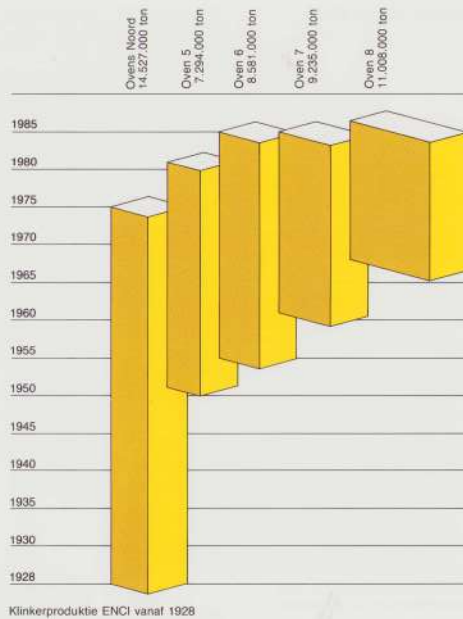
De ingebruikneming van een nieuw gemeenschappelijk kantoor Centrum in 's-Hertogenbosch en het neerhalen van de vier schoorstenen Noord waren de laatste opvallende activiteiten van de zeventiger jaren.

De tachtiger jaren tot nu

Het begin van de tachtiger jaren bracht een verandering in de samenwerking met Hoogovens. ROBUR werd een 100% deelneming van ENCI en CEMIJ een 100% deelneming van Hoogovens. ENCI kreeg een eigen verkoopafdeling. Nieuwe cementsoorten n.l. metsel-cement en portlandvliegascement deden hun intrede. CEM Zement-verkoopsgesellschaft m.b.H. in Eschweiler moest de export naar West-Duitsland een nieuwe impuls geven. De ovens 5 en 6 werden stilgelegd. Oven 8 werd omgebouwd en palletpacs zorgden voor een modernisering van de verzendafdeling. Invoering van ATV en 5-ploegen-diensten waren belangrijke onderhandelingspunten bij de vele CAO-besprekingen. Een sociale beleidsnota kwam tot stand. Het project 'Eerste' ging van start.

ENCI 60 jaar

15 juli 1926, de oprichtingsdatum van ENCI. Hiermee openen wij onze kroniek op de volgende bladzijde. De opsomming is zeker onvolledig. Er moest een keuze worden gemaakt. Er waren te veel belangrijke feiten om te vermelden. 60 jaar is ENCI jong gebleven. Dynamisch én gezond. Daardoor is ENCI ook 60 jaar eerste gebleven. En dat willen we de komende 60 jaar blijven ook!

ENCI 60 jaar jong.

Kroniek 60 jaar ENCI

15 juli: officiële oprichtingsakte van ENCI passeert notaris. / Eerste technisch directeur is dipl. ing. W. Frey.

1927

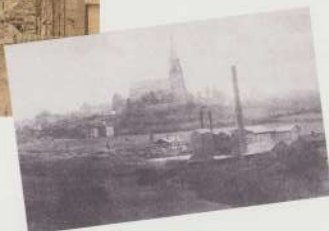
Aanvang bouw fabriek / 1 december: overname van de sedert vorige eeuw bestaande Vereenigde Nederlandsche Portland Cement Fabrieken te Vaals.

Zo is het vóór de bouw van de fabriek.

De bouw van ovenhal Noord. Twee schoorstenen zijn nog in aanbouw.

De cementfabriek in Vlijen-Vaals; in 1929 buiten bedrijf gesteld.

Oven 2. Deze oven levert de eerste ENCI-klinker en zal bijna vijftig jaar in bedrijf blijven.

7 september: de eerste oven wordt aangestoken / Oktober: Raad van Directeuren besluit tot oprichting verkoopkantoor in Amsterdam. Commercieel directeur: E. Kalker.

1929

Introductie hoogwaardige ENCI-ELITE / Oprichting CEMU.

1930

Verkoopkantoor Amsterdam voert de naam Verkoopassociatie ENCI-Umuiden.

1931

Economische crisis. Lonen en salarissen omlaag, inkrimping personeel / 1 november: verdere personeelsinkrimping.

Met stoom aangedreven lepelbaggers zorgen voor heel wat bedrijvigheid in de ENCI-groeve.

Bij de aanleg van het Albertkanaal wordt de vrijgekomen mergel naar ENCI afgevoerd.

1932

Personeel teruggebracht tot 234 personen / Verkoopassociatie heet voortaan Verkoopassociatie ENCI-CEMU N.V. / De vrijgekomen mergel bij aanleg Albertkanaal gaat naar ENCI. Groeve wordt tijdelijk stilgelegd / Aantal personeelsleden nog slechts 210 / Nieuwe loonsverlaging.

1944

Bevrijding Maastricht van 12 op 13 september. Nieuwe taak voor ENCI: heropbouw van Nederland mede verzorgen / Vooroorlogse uitbreidingsplannen worden geheel omgewerkt / Oprichting researchafdeling.

1945

Bijzondere ontmoeting in Maastricht tussen de medewerkers van de Verkoopassociatie en ENCI-Maastricht / 14 juni: ingebruikneming nieuwe ENCI-laadplaats Boschpoort.

1946

Oprichting ENCI-Reisvereniging / Idem Beambten Contactcommissie en Bazencommissie / Sinterklaasfeest voor de kinderen.

1947

Groei van het bedrijf. Plannen voor nieuwbouw maken uitbreiding top nodig. Ir. J. Gadot krijgt procuratie.

1948

Eerste EHBO-cursus gaat van start.

1949

J. André de la Porte volgt H. Dolk op als directeur Verkoopassociatie / De Bedrijfsgezondheidsdienst, waaraan ENCI deelneemt, wordt op 30 maart opgericht / Aanwijzing plan tot eerste grote uitbreiding: Zuid I.

1950

De eerste 20, door ENCI gefinancierde eigen woningen voor personeelsleden komen gereed / Gepensioneerden maken uitstapje / Juni: installatie Veiligheidsdienst.

De "Lorain" loepbagger, gekocht van het Amerikaanse leger, doet na de oorlog nog heel wat jaren dienst bij de mergelwinning.

Een plaquette van het verkoopkantoor in Amsterdam als aandenken voor de geboden hulp in de laatste moeilijke oorlogsmaanden in het westen van ons land.

De officiële opening van de laad- en losplaats van ENCI aan station Boschpoort vindt op 14 oktober 1946 plaats. In latere jaren zullen zo'n 80 à 100 wagons verpakt cement per dag naar diverse bestemmingen worden verzonden.

De installatie van de Veiligheidscommissie in 1950.

Het 25-jarig bestaansteest van ENCI wordt binnen het bedrijf op waardige manier herdacht.

ENCI bestaat 25 jaar / Uitbreiding Zuid 1 komt gereed.

1952

26 mei: Prins Bernhard bezoekt ENCI / Ir. J. Gadot nieuwe technisch directeur.

1953

Heroprichting ENCI Sportvereniging, nu als ENCI Personeelsvereniging EPV / 12 november: Verkoopassociatie bestaat 25 jaar.

1954

Sluitstuk uitbreiding Zuid 1: ingebruikneming 8e cementmolen / Ir. A. Wolfs wordt bedrijfsingenieur.

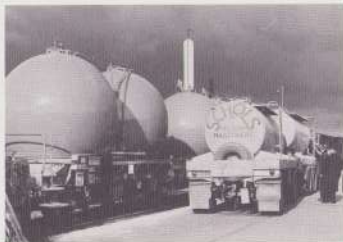
Aanzet uitbreiding Zuid 2. Cementbehoefte in Nederland is sterker gegroeid dan productie. Oven 6, cementmolen 9, uitbreiding opslaghal en een nieuw bad- en schaflokaal worden gerealiseerd / Financieringsregeling voor eigen woningbezit breidt sterk uit: 60 eigen woningen voor personeel / Jaarlijkse personeelsavond staat in het teken van ingebruikneming oven 6 / 1 oktober: invoering ENCI-spaarregeling / 29 december: eerste gesprek over instelling Ondernemingsraad

De grote uitbreiding Zuid 1 waarvan de bouw van oven 5 het middelpunt vormt.

In 1952 bezoekt prins Bernhard de fabriek in Maastricht.

1956

Siberische winter met veel problemen voor bedrijfsinstallaties / Extra maatregelen op gebied van lonen, extra uitkeringen en vakantiedagen / Recordcementverzendingen / Oven 5: oliestook / Eerste Ondernemingsraad / CEMU Limuiden bestaat 25 jaar.

1957

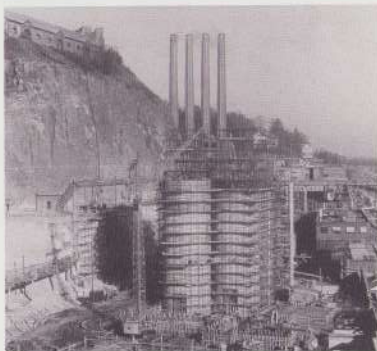
Première van de in opdracht van het verkoopkantoor gemaakte film "CEMENT" / kENCica Verwerkingsmaatschappij (KVM) wordt opgericht.

1958

Nieuwe mergelbreker Zuid, de grootste van Europa, wordt in gebruik genomen, alsmede nieuwe papbereiding / ENCI-cement in drukkewagons per spoor / 100e woningfinanciering is een feit.

1959

Nieuwe verbinding in fabriek van Noord naar Zuid voor transport grondstoffen en halffabrikaten / Eerste 15-tons tankwagons voor vervoer onverpakt cement naar Boschpoort.

1960

Januari: ENCI-brandweer opgericht / Koningin Juliana brengt op 8 juli bezoek aan ENCI / 28 september: Gouverneur dr. F. Houben opent hoogoven cementfabriek / EPV krijgt nieuwe sportterreinen aan de Ganzendriesweg.

Op 8 juli 1960 brengt koningin Juliana een werkbezoek aan ENCI-Maastricht. De toenmalige burgemeester van Maastricht, baron Michiels van Kessenich, is eveneens aanwezig.

De oprichting van de kENCica Verwerkings Maatschappij in Gronsveld in 1957.

Cement in drukkewagons, een nieuwe vorm van transport. Het vervoer van onverpakt cement zal in de loop van de jaren sterk toenemen.

De silo's voor de hoogoven cementfabriek in Maastricht rijzen gestaag uit de grond.

1961

Februari: ENCI krijgt als eerste bedrijf de 5-daagse werkweek / De vlam in oven 7 / Nieuwe silo-auto's voor cementvervoer naar de Boschpoort met een laadvermogen van 28 ton.

1962

Het sedert 1940 bestaande fabrieksreglement wordt vernieuwd.

1963

Limburgse Cement Centrale wordt bijkantoor van de Verkoopassociatie / Verbetering ENCI pensioenregeling / 9 mei: eerste zelflossend tankschip Limond in de vaart / W. de Haas, economisch directeur / Eerste paal in de grond voor nieuwe cementfabriek in Rozenburg / 30 augustus: doop 2e cementtankschip de Maasvallei.

De tweede grote cementtanker, de Maasvallei, is in de vaart genomen.

1964

1 mei: C. van Loon directeur Verkoopassociatie / 250e woningfinanciering / De eerste bewoners trekken in oktober in het nieuwe hoofdkantoor en laboratorium.

1965

Twee nieuwe cementtankschepen lopen van de heiling, de Jeker en de Geul / Personeelsbezetting bedraagt 1.000 man / Oplevering nieuw hoofdkantoor en laboratorium HKL / 14 en 15 mei: bezoek van het verkoopkantoor aan ENCI-Maastricht / 300e woningfinanciering / 15 september: Cementfabriek ROBUR bedrijfsklaar / Pensioenen naar 70% van het eindloon inclusief AOW.

Het hoofdkantoor en laboratorium.

De bouw van oven 7 vordert gestaag.

De minister van Economische Zaken, drs. J. den Uyl, opent de cementfabriek ROBUR, een van de deelnemingen van de ENCI-Groep.

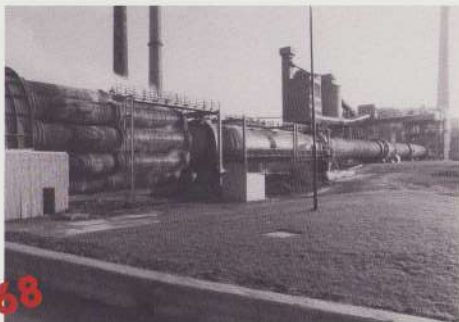

1966

350 woningfinancieringen vergen een investering van f 8 miljoen gulden / 80% van het personeel doet mee aan de spaarregeling / 5 april: eerste damwandpaal van de Maaskade gaat in de grond / De minister van Economische Zaken, drs. J. den Uil, opent 21 april cementfabriek ROBUR / ENCI bereikt overeenstemming met GS van Limburg over uitbreiding afgravingvergunning St.-Pietersberg.

1967

Voor het gehele personeel maandsalarisregeling / Start van de bouwwerkzaamheden voor oven 8.

1968

Voor het eerst in de geschiedenis overschrijdt de cementverzending 2 miljoen ton / Vuur in oven 8 / Meer dan 500 woningen gefinancierd / Administratie neemt computer in gebruik.

1969

Ir. A. Wolfs wordt benoemd tot Directeur Ontwikkeling en Research, ir. J. Vossen tot Directeur Productie en ir. J. Crul tot Directeur Nieuwbouw / Aantal vakantiedagen wordt vastgesteld op 16 / Een ingezonden idee brengt f 3.000 op, een topper / ENCI-pensioenfonds heeft een bedrag van f 14 miljoen gulden belegd in hypotheecaire vorderingen, bijna 550 woningen worden gefinancierd.

Oven 8, de laatste grote uitbreiding in de zestiger jaren, gaat klinker branden volgens het droge procedé. Hiermee is binnen de ENCI-groep nog geen ervaring opgedaan. Dat is dus wel even spannend.

De eerste palen worden in de grond geslagen voor de nieuwe Maaskade. In de toekomst zullen de schepen op de Maas worden geladen en gelost.

De bouw van de Maaskade vordert. Hier worden loopbruggen met transportbanden over het kanaal aangebracht als verbinding tussen fabriek en kade. Zodra de kade klaar is, zal men het kanaal dempen.

1970

Een nieuw productierecord: méér dan 2½ miljoen ton cement verzonden / Bijna 600 woningen gefinancierd.

1971

Nieuwe Wet op Ondernemingsraden / Commissie Milieubeheer wordt in het leven geroepen / De ovens 1 t/m 7 omgebouwd op aardgas.

1972

De magerel voor de verbreding van het Albertkanaal komt naar ENCI / Voor verschillende afdelingen glijdende werktijden.

1973

Basisvakantie bedraagt 20 dagen, de vakantietoelage wordt verhoogd tot 8% / Door nieuwe verkeersweg Maastricht richting ENCI meer adem voor zwaar verkeer van en naar de fabriek.

1974

Drs. J. Haasnoot volgt ir. J. Gadot op als directeur generaal / Grindbedfilters voor ontstofting ovens 5 t/m 7 ingebruik genomen, een investering op milieugebied van ruim f 4 miljoen / Start bouw nieuwe oven te Lixhe. Tunnel vanaf groeve Romont met een lengte van ruim 2 km naar Lixhe (België) / Meer dan 750 woningen inmiddels gefinancierd.

Nadat het kanaal gedempt is, wordt de Maasboulevard aangelegd. Daarmee is het zware verkeer van en naar ENCI eindelijk uit de problemen.

ENCI besteedt ook veel aandacht aan het milieu, getuige het aanbrengen van grindbedfilters bij de klinkerkeelers. Het plaatsen van deze filters betekent voor ENCI een grote stap vooruit in de bestrijding van stofhinder. Oven Lixhe II, de tweede oven van de ENCI-Groep volgens het droge procedé, wordt in bedrijf genomen.

1975

Personeelsaanpassing door noodzakelijke beperking productiecapaciteit / 9 juli: sociaal plan / Door blokkade Nederlands-Belgisch scheepvaartverkeer ondervindt ENCI veel hinder bij aanvoer grondstoffen en afvoer cement.

5 juli: 50-jarig jubileum ENCI / Ideeënbuis: hoogste beloning nl. f 7.500 voor collega L. Jennekens betreffende reparatie lastandstukken primaire breker / Oven Lixhe II wordt in gebruik genomen / 8 november: ontgrondingsaanvraag bij provincie ingediend.

1977

Automatische zakkenlaadmachines (autopacs) voor vervoer van verpakt cement / "Open huis" bij ENCI een groot succes.

Ook uit actief recreatief oogpunt is D'n Observant bijzonder in trek.

De indiening van de ontgrondingsaanvraag roept in Zuid-Limburg heel wat reacties op en zal de gemeederen vele jaren bezig houden. Nu, na 10 lange jaren heeft het bedrijf nog steeds geen zekerheid over haar toekomst.

1978

Verkoopassociatie; 50 jaar Nederlands Cement / Begin bouw Centrum / Alfaak overgebouw Noord / Centrale bediening ovens 5, 6 en 7 / Ovensloot van aardgas naar het goedkopere bruinkool / Landschappelijke afwerking van de zuid-westhoek van de groeve vordert gestaag.

1979

De vier schoorstenen van de fabriek Noord worden neergehaald / Juni: Centrum wordt in gebruik genomen. Mede hierdoor aanpassing organisatiestructuur / Topjaar Ideeënbus: 336 ideeën / Sociale Beleidsnota / 125.000 exemplaren van de lesbrief "Cement is overal, altijd!" worden onder Nederlandse scholieren verspreid. Een groot succes!

1980

Stichting VUT opgericht / ENCI neemt deel aan het schoolverlatersproject / Peilputten op het Plateau van Margraten / Educatieve tuin op de plaats van het voormalig overgebouw Noord.

1981

Popelmondedal in oude staat teruggebracht / Ondernemingsraad ENCI bestaat 25 jaar / ENCI bestaat 55 jaar en ROBUR 15 jaar / F. Schotte: Directeur Financiën en Administratie / Schokbeton en Spanbeton fuseren, de bedrijfsvoering wordt voortgezet onder de naam Schokbeton / Terugglopende activiteiten, lagere resultaten, vermindering van werkgelegenheid.

Luchtfoto van Schokbeton in Zwijndrecht.

Nadat een week eerder een schoorsteen bij wijze van proef is neergehaald, volgen de drie andere tegelijkertijd. Samen hebben deze vier schoorstenen vele jaren lang mede het gezicht van Maastricht bepaald.

Op het 50-jarig bestaan van de afdeling Verkoop heeft ENCI een met Nederlands uitgegeven boekje over de samenwerking.

Het gebouw Centrum te 's-Hertogenbosch.

Metselcement en portlandvliegascement op de Nederlandse markt / Wijziging samenwerking ENCI-HOOGOVENS. ROBUR wordt 100% deelneming van ENCI / Algemeen Directeur M. Platschorre volgt Directeur Generaal J. Haasnoot op / J. Kuijt: Directeur Verkoop / Autopacs worden vervangen door palletpacs / ENCI maakt pallets in eigen beheer / Zonder gedwongen ontslagen wordt personeelsbezetting aangepast aan lager produktieniveau.

1983

ENCI-'s-Hertogenbosch krijgt eigen Ondernemingsraad / 40 jaar Ideeënbus / Bedrijfslaboratorium neemt röntgenspectrograaf in bedrijf / RCT bestaat 20 jaar, ex-novo cementfabriek ROBUR / ENCI maakt proefput van 35m beneden de waterspiegel, tevens de diepste put van de ENCI-groeve / ATV en 5-ploegendienst in oktober / GOR krijgt gestalte / Ombouw oven 8 met vergroting produktiecapaciteit naar 850.000 ton klinker.

Tegelijk met de verbouwing van de kantine is het versterkingspakket drastisch uitgebreid. Hiermee komt ENCI tegemoet aan de wensen van veel personeelsleden.

1984

CEM Zementverkoopselschaft mbH., een door ENCI en CBR gesticht verkoopkantoor in West-Duitsland, start haar activiteiten / Het 100.000e cementmonster wordt door het kwaliteitslaboratorium onderzocht / Nieuwe vorm van exportverlading: big bags / KVM bestaat 25 jaar / Vanwege succes moeten in plaats van 4 avonden 12 avonden "open huis-actie" worden gehouden / De grootste mobiele hijskraan van Europa komt voor het eerst naar Nederland om bij ENCI hijskarweien te verrichten voor de ombouw van oven 8 / ENCI sluit met ESSO een langdurig contract voor levering van flexidokes / De 100 miljoenste ton cement van Nederlandse makelij gaat de deur uit / Renovatie fabriekskantine en medisch centrum.

Met de introductie van twee nieuwe mergelarme cementsorten op de Nederlandse markt draagt ENCI haar steentje bij om afvalstoffen op een milieuvriendelijke manier te verwerken.

Twintig jaar RCT is twintig jaar transport van overpakt cement in tankschepen.

CEM Zementverkoopselschaft mbH start in Duitsland haar activiteiten.

1985

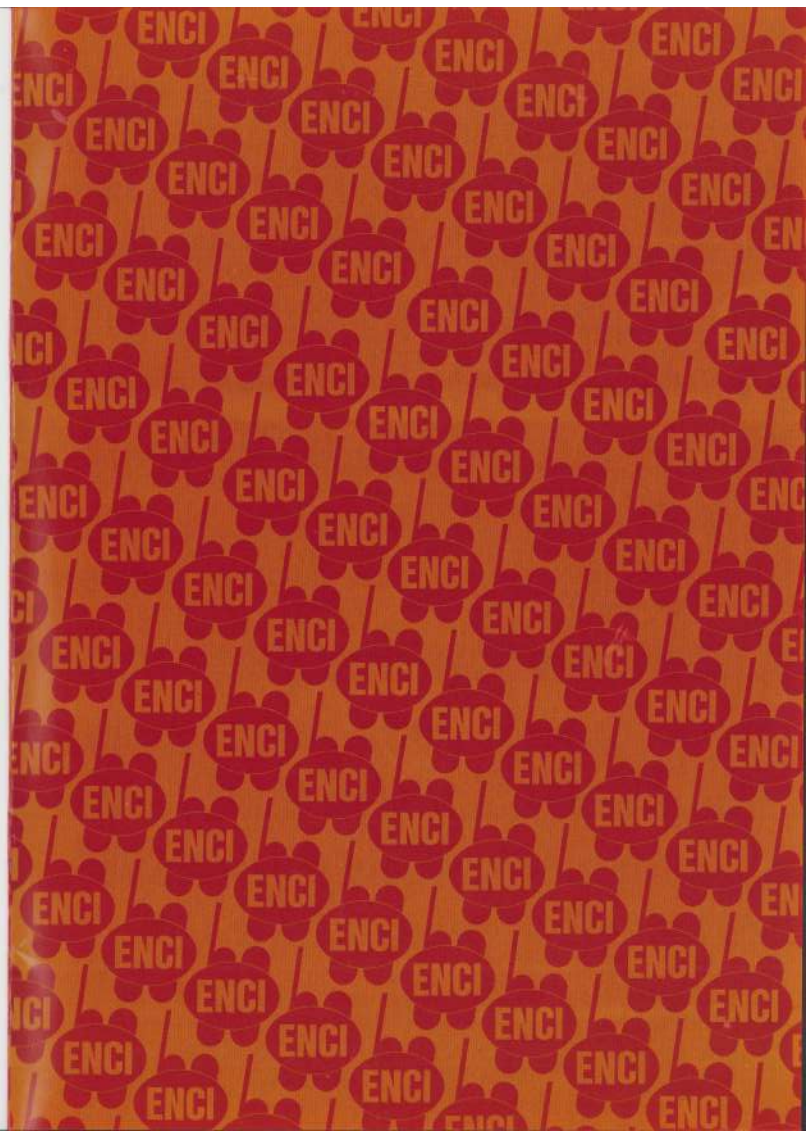
Strenge winter speelt onderneming parten / Nieuwe computer met uitgebreide mogelijkheden bij oven 8 / De regering geeft bepaalde garanties voor kalksteenwinning op lange termijn / Start project Eerste ... / Bij ENCI's Hertogenbosch wordt werktijdregeling van kracht / Daling ziekteverzuim zet door / Het verstrekkingenpakket van de kantine wordt drastisch uitgebreid / 3 nieuwe caterpillar groeve-auto's worden in gebruik genomen / ENCI produceert de 50 miljoenste ton klinker / 20 jeugdige kandidaten van het door bedrijfsleven, provincie en vakbonden opgezette werkervaringsproject vinden een baan bij ENCI / Betonwegen in opmars, een goede zaak voor de cementindustrie.

De ombouw van oven 8 is een schoolvoorbeeld van coördinatie en samenwerking. Precies volgens schema is dit miljoenenkarwei met inzet van zoveel mogelijk eigen mensen geklaard.

1986

Presentatie 2e Sociale Beleidsnota / D. Röder: Directeur Sociale Zaken / H. Klünken: Commercieel Directeur / Primeur voor ENCI: Schapen in de groeve / Nieuwe klinkerfabriek Antwerp van start / KVS-team boekt de eerste successen / CDA-statenleden zijn te gast bij ENCI / 28 en 29 augustus: groot feest voor gepensioneerden en personeelsleden i.v.m. 60-jarig bestaan van ENCI.

ENCI 60 jaar jong

FORT SINT PIETER; HET ENCI-SPROOKJE

Als baron van Dopff nog eens terug kom komen om naar zijn meesterwerk te kijken zou hij zijn ogen niet geloven. Was dit het sobere, machtige bolwerk, dat de stad Maastricht moest verdedigen tegen vijanden die haar belaagden of was dit het Mekka van een feestvierende menigte? Hij zou niet veel tijd nodig hebben om daarachter te komen. Hij zou zich nog minder lang bedenken om zich onder de mensen te voegen die het fort op 28 en 29 augustus jl. bevolkten, want daar was het goed toeven. Tenzij hij een enorme zuurpruim was, dan kon hij beter weer terugkeren naar zijn enorme grafombe en zich daar een paar maal omkeren...

Het machtsvertoon van het fort was niet minder geworden, maar heel anders. De hele stad Maastricht heeft zich kunnen vergapen aan de sprookjesachtige sfeer waarin het fort was omgetoverd met duidelijk in het oog springende ENCI kenmerken. Zoals de vier schoorstenen, die 50 jaar lang het beeld van Maastricht markeerden en nu in een nagemaakte versie stonden opgesteld op het bordes van het fort. Verder de twee homogeniseersilo's, die met hun enorme torso de ingang van het fort "bewaakten" en toezagen dat alleen ENCI-mensen het feestterrein betraden. Eerlijk is eerlijk; deze silo's, prachtig met bloemen en planten versierd en schitterend verlicht, waren mooier dan de echte op het fabrieksterrein. Maar dat was ook de bedoeling. De hele versiering was uitgevoerd in de kleuren rood-wit, de huiskleur van ENCI. U hebt het kunnen lezen in de krant. Guy Vroemen, een bekend Maastrichts ontwerper en een man die van stunts houdt, heeft de vrije hand gekregen bij het feestelijk aankleden van het fort. En dat heeft hij met verve gedaan; dat is hem wel toe te vertrouwen. Veertien dagen lang heeft hij zo'n zes ENCI-mensen begeleid bij de uitvoering van zijn ideeën met als topper de meer dan tien meter hoge lichtfontein, helemaal op de nok van het fort. Een helder verlicht fort heeft tot ver buiten Maastricht op deze manier laten weten, dat ENCI feestvierde. Heeft algemeen directeur Platschorre niet zelf gezegd bij zijn welkomstwoord aan de gepensioneerden op 28 augustus, die de eerste aanzet gaven tot het feest, dat iedereen uit de omgeving mocht weten dat ENCI feestvierde? En dat daar ook alle reden voor was? Heeft hij niet gezegd dat ENCI nooit 60 jaar jong en dynamisch heeft kunnen blijven zonder de inzet van de gepensioneerden? Twee van hen, de heren Van Noppen en Montulet, vanaf het eerste uur bij ENCI in dienst, waren op deze middag aanwezig. De heer Platschorre heeft tevens van deze gelegenheid gebruik gemaakt om de hele ENCI geschiedenis in het kort de revue te laten passeren.

In de afgelopen 60 jaar is heel wat gebeurd. Na de oprichting van ENCI in 1926 en het verkoopkantoor in 1928, kwam in de beginjaren dertig de nare crisis met loonsverlagingen en personeelsinkrimping. Toen die overwonnen was, kwamen de oorlogsjaren met daarin als lichtpunt enige sociale zekerheden voor het personeel. Dan na de oorlogsjaren de opbouw en enorme uitbreidingen met de ovens, 5, 6, 7, 8 en cementfabriek ROBUR. In de jaren 70 een recordafzet van

meer dan 2½ miljoen ton cement, de bouw van een klinkeroven in Lixhe, het ingebruiknemen van het nieuwe gemeenschappelijke kantoor in 's Hertogenbosch en de ontgrondingsaanvraag voor een deel van het Plateau van Margraten. De jaren tachtig met een lagere cementafzet en een bouwmarkt die niet meer groeit. Alleen oven 8 nog in-bedrijf, maar desondanks goede resultaten met voor dit jaar zelfs een uitstekend resultaat. De laatste jaren heeft ENCI zich hoe langer hoe meer als groep geprofileerd. Met 60 jaar worden nieuwe plannen gemaakt voor de rest van het leven. Dat geldt voor de mensen maar ook voor het bedrijf. Samen met CBR heeft de ENCI-Groep ver buiten de grenzen haar positie belangrijk versterkt. 'Dat kan alleen met succes als wij daar samen met elkaar hard aan werken', aldus directeur Platschorre.

De succesformule voor het welslagen van het feest voor gepensioneerden en medewerkers moet worden gezocht in een uitstekende organisatie, waar de jubileumcommissie, bestaande uit Herbert Andre de la Porte, Jo Devilee, Willy Hageman, Martin Poesen en Dré Schoenmaeckers heel wat uren aan heeft besteed. Voor de gepensioneerden was er een muzikale omlijsting verzorgd door het duo Matty en Dré, een subliem optreden van

sneltekenaar Gerrit Hoogeboom, de table magic van Ronald Moray, die alle tafels afzoude met zijn duivelskunssten, het staraccordeonduo Frontaliny en Frank en Mirella, het zingende tweetal bekend van radio en televisie. Een uitstekend buffet in de late middaguren met daarnaast een fris glas bier, een prima fruitige witte wijn, een rode wijn met een goede neus en een stevige borrel of een lekkere frisdrank maakten de zaak compleet.

Voor de medewerkers was op de tweede dag het feest meer een van beweging. Om het groot aantal gasten op te vangen en te herbergen, waren op het eerste plateau boven de grote zaal oasetenten ingericht, met een barbecue en achterin wijn- en kaasbuffetten, de grote eettent op het parkeerterrein en de nodige buffetten waar allerlei drankjes konden worden besteld. De muziek werd verzorgd door de Dick Amon Band met Sylvianne. In de oasetenten trad het trio Laci lakatos op en in de grote eettent organist Willy Vrijhoeven. Verder een optreden van Donna Lynton; wat had die een succes en de sneltekenaar Jan van Gijssel. In de gang achter de grote zaal werd ENCI van vroeger tot nu

met foto's en dia's gepresenteerd. Voor vervoer naar het fort en weer naar huis in de vroege uurtjes was eveneens gezorgd.

Verder heeft iedere gast bij binnenkomst een aardige attentie ontvangen. De heren kregen een leren riem, de dames een halsdoek. Daarnaast was er voor ieder echtpaar ook nog een fles geestrijk vocht en vond iedereen in zijn 'loonzakje' een extra lap.

Wat wil je nog meer? Het was een mooi feest.

ENCI bedankt!

